

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА

NO.30 (3102)

ЧАЦВЕР, 14 жніўня, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY



Джым Дынлі, наш сябар з-за Ла-Манша
“Голас Радзімы” наведаў старшыня Англа-беларускага таварыства **Стар. 2**



Зберагальнікі памяці
Споўнілася 70 год Нацыянальнаму гістарычнаму архіву **Стар. 3**



Скарбы Косаўскага палаца
Стар. 4

У госці — да шэдэўраў

Пасля пяцігадовага перапынку Віцебскі мастацкі музей зноў запрашае да знаёмства са сваёй багатай калекцыяй

Сяргей Кочатаў

Музей адкрыўся пасля капітальнага рамонту. У абноўленых выставачных залах шырока прадстаўлены рускі жывапіс канца XVIII – пачатку XX стагоддзяў такіх майстроў, як Іван Шышкін, Ілья Рэпін, Іван Крамской, Васілій Пяроў, Архіп Куінджы, Уладзімір Макоўскі, Ісаак Левітан. Выстаўлена і беларускае мастацтва, а таксама творы прадстаўнікоў віцебскай мастацкай школы, у тым ліку і сучасных майстроў, чые работы знаходзяцца ў фондах музея.

Безумоўна, гонарам музея з’яўляецца адзіная ў свеце такая буйная калекцыя работ Юдэля Пэна, настаўніка Марка Шагала, якая налічвае больш 180 работ. Персанальная экспазіцыя яго лепшых твораў жывапісу, якія прайшлі рэстаўрацыю за час капітальнага рамонту будынка, прадстаўлена ў адной з залаў музея.

Усяго ж у фондах Віцебскага



БЕЛТА

У абноўленых залах Віцебскага мастацкага музея цяпер шмат наведвальнікаў. Не здарма на цырымоніі адкрыцця першы намеснік міністра культуры Беларусі Уладзімір Рылатка адзначыў: “Віцебск ва-
лодае няўрымслівай, магутнай, прыцягальнай энергіяй, таму што захоўвае таямніцу пра тое, што такое мастацтва.

На мове сяброўства

Вераніка Лебедзева

Беларускія перыядычныя выданні ў рамках Года літаратуры і чытання ў СНД надрукуюць творы аўтараў з краін блізкага замежжа.

Напрыклад, часопіс “Нёман” апублікуе вершы расійскіх паэтаў Глеба Гарбоўскага і Бэлы Ахмадулінай, часопісы “Польмя” і “Малодосць” — вершы туркменскага паэта Сапармурада Авезбердыева і украінскай пісьменніцы Наталкі Сняданкі. У часопісе “Всемирная литература” выйдучь фрагменты “Кнігі аб Чачне” чачэнскага аўтара Вахіда Ітаева, скарочаныя варыянты раманаў армянскага празаіка Зорыя Балаяна “Белы марафон” і узбекскага празаіка Сухбата Афлатуні “Ташкенцкі раман”.

Запланавана таксама правядзенне розных кніжных выстаўкі-кірмашоў, сустрэч з пісьменнікамі. Акрамя таго, Міністэрства інфармацыі і Саюз пісьменнікаў Беларусі рыхтуе праект 50-томнага выдання твораў беларускіх і расійскіх аўтараў.

Вось такая яна — тэрыторыя некранутай прыгажосці

Нацыянальны парк “Браслаўскія азёры” ўключаны ў агульнаеўрапейскую экалагічную сістэму

Вольга Бандарчук

Больш таго, Нацыянальны парк “Браслаўскія азёры” абвешчаны адной з ключавых батанічных тэрыторый Еўропы. У Інстытуце эксперыментальнай батанікі Нацыянальнай акадэміі навук паведамлілі, што агульнаеўрапейская экалагічная сетка — гэта адзіны комплекс прыродных экасістэм еўрапейскага значэння, якія маюць патрэбу ў збераганні. Усяго на тэрыторыі Беларусі размешчана дзесяць уключаных у гэтую сетку прыродных аб’ектаў. У

іх ліку — Нацыянальны парк “Нарачанскі”, Бела-вежская пушча, Нацыянальны парк “Прыпяцкі”, Налібоцкая пушча. Цяпер да іх далучыліся і “Браслаўскія азёры”. Спецыялісты адзначаюць, што наданне нацыянальнаму парку статусу ключавой батанічнай тэрыторыі Еўропы даць магчымаць больш эфектыўна ахоўваць тут рэдкія віды раслін, бо на гэты момант ісці дадатковыя сродкі не толькі з рэспубліканскага бюджэта, але і з фондаў аховы прыроды еўрапейскіх краін. → **Стар. 2**



АЛКСАНДР РУЖАНКА

Браслаўшчына — цудоўнае месца

ВЕСТКИ

Добрага палёту!

Яўген Піменаў

Авіякампанія “Сібір” адкрыла рэгулярныя рэйсы ў Мінск з маскоўскага аэрапорта Дамадзьедава.

Палёты ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з дамовай з авіякампаніяй “БелаВія” і выконваюцца два разы на дзень. Авіякампанія “Сібір” па колькасці перавезеных пасажыраў займае другое месца сярод расійскіх авіяперавозчыкаў.

Адпачывайце на здароўе!

Дзіяна Курыла

Беларускія санаторыі будуць уключаны ў Сусветную арганізацыю курортаў.

Дырэктар Рэспубліканскага цэнтра па аздараўленні і санаторна-курортным лячэнні насельніцтва Мікалай Мазур патлумачыў, што Сусветная асацыяцыя курортаў пазітыўна ацаніла дзейнасць санаторна-аздараўленчых устаноў Беларусі і рыхтуе дакументы для ўключэння санаторыяў краіны ў сусветную арганізацыю. Мяркуецца, што ўручэнне сертыфіката адбудзецца ў верасні.

Работу беларускіх санаторыяў станоўча ацэньваюць не толькі міжнародныя эксперты, але і турысты. За шэсць месяцаў 2008 года ў беларускіх здраўніцах адпачылі 31 з паловай тысячы замежнікаў (за такі ж перыяд 2007 года — каля 18 тысяч). Пры гэтым падлічана, што акрамя аплаты паслуг кожны замежнік у сярэднім за 12 дзён адпачынку пакідае ў краіне каля 500 долараў ЗША.

Кіно — з камфортам

Аксана Святлова

Першы ў Беларусі мультыплекс будзе адкрыты ў Мінску ў канцы жніўня.

Генеральны дырэктар прадпрыемства “Кінавідэапракат” Васіль Коктыш удакладніў, што мультыплекс пабудаваны на месцы былога кінатэатра “Беларусь” па вуліцы Раманаўская Слабада. У кінатэатры будзе 5 камфартабельных кіназалаў, кожная з якіх зможа ўмясціць ад 150 да 300 гледачоў. Агульная ж яго ўмяшчальнасць — больш за 1000 чалавек.

Вось такая яна — тэрыторыя некранутай прыгажосці

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

У прыватнасці, будуць праведзены новыя даследаванні месцаў росту рэдкіх і знікаючых прадстаўнікоў флоры, распрацаваны комплекс мер па іх захаванні.

Гэта, дарэчы, прадугледжана ў новым плане кіравання нацпаркам “Браслаўскія азёры”, які распрацоўваюць вучоныя Акадэміі навук і спецыялісты Мінпрыроды. Дакумент будзе сфарміраваны ў адпаведнасці з найноўшымі еўрапейскімі стандартамі.

Даведка ГР. Нацыянальны парк “Браслаўскія азёры” размешчаны на паўночным захадзе Беларусі, яго агульная плошча — амаль 70 тысяч гектараў. Прыгажосць і эстэтычную каштоўнасць гэтаму краю надаюць больш за 60 азёраў. З іх самыя вялікія па плошчы — Дрывяты, Снуды, Струста, Вайса, Недрава, Неспіш.

Нацыянальны парк нася-



Адпачынак у далонях цішыні

ляюць такія рэдкія віды птушак, як чорны бусел, шэры журавель, серабрыстая чайка,

белая курапатка, чорназобік, уральская неясыць. Раслінны свет нацпарка ўключае каля

500 розных відаў раслін, з іх 32 віды занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі.

СУСТРЭЧЫ

Джым Дынглі, наш сябар з-за Ла-Манша

Рэдакцыю “Голасу Радзімы” наведаў старшыня Англа-беларускага навуковага таварыства

Адам Мальдзіс

За Ла-Маншам, які аддзяляе Брытанскія астравы ад еўрапейскага кантынента, пашыральнікаў беларускай культуры ў свеце багата. Найпершы з іх, вядома, прафесар Лонданскага ўніверсітэта Арнольд Макмілін, аўтар некалькіх грунтоўных кніг пра беларускую літаратуру, выдадзеных і ў Англіі, і ў Германіі, і ў Беларусі (дарэчы, нядаўна ён таксама нанёс візіт у рэдакцыю “Голасу Радзімы”). Многа і таленавіта перакладае беларускіх пісьменнікаў на англійскую мову паэтэса і матэматык па адукацыі, аўтар шматлікіх публікацый на чарнобыльскую тэму Вера Рыч — вось і сёлета ў Мінску пабачыў свет яе пераклад “Пінскай шляхты” Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча. Першую ў англамоўным свеце граматыку беларускай мовы напісаў і двойчы выдаў прафесар Шэфілдскага ўніверсітэта Пітэр Мэ. Дасведчаным знаўцам беларускай царкоўнай музыкі з’яўляўся Гай Пікарда, які прыязджаў кожнае лета ў Магілёў, каб удзельнічаць у рабоце журы фестывалю “Магутны Божа”. А перад смерцю завяшчаў, каб яго прах быў пахаваны каля касцёла ў Мінску, пра што наша газета нядаўна пісала. Падрастае і маладое пакаленне, якое я менш ведаю.

І ўсіх гэтых прыхільнікаў беларушчыны арганізацыйна яднае прафесар Лонданскага ўніверсітэта Джым

Дынглі, які з’яўляецца старшынёй Англа-беларускага навуковага таварыства — калектывага сябра Грамадскага аб’яднання “Міжнародная асацыяцыя беларусістаў”. Нядаўна ён у чарговы раз наведаў Мінск, пабываў у нашай рэдакцыі. Паміж намі адбылася гаворка, якая вялася, зразумела, па-беларуску.

— Гэта ж падумаць, спадар Джым, як хутка час бяжыць! Здаецца, нядаўна мы пазнаёміліся, а ўжо прайшло з таго часу дваццаць пяць гадоў з гакам. Тады, у 1982 годзе, у маю першую паездку ў Англію, памятаецца, мы разам удзельнічалі ў славістычнай канферэнцыі ў Кембрыджскім універсітэце. А потым вы згадзіліся падвезці мяне ў Оксфард. На паўдарозе мы спыніліся ў Рэдынгу, дзе вы тады выкладалі ва ўніверсітэце славянскія мовы, занадваў у вас. А раным-рана вы збіраліся пайсці ў святыню, каб званіць у званы — бо якраз пачынаўся адвэнт, перадкалядны пост. І я напрасіўся ў кампанію. Цягалі вы тады вяроўку, зняўшы паліто і нават пінжак, з імпатам, вялікім задавальненнем — ажно мне, глядзячы на ўсё, захацелася падмяніць вас. Але вы рашуча адмовілі мне. Тады пасаромеўся спытаць: А цяпер спытаюся: чаму? Усумніліся ў маёй фізічнай сіле?

— Справа не ў сіле, хаця і яна патрэбная, прытым немалая. Вы ж памятаеце: нас, званароў, было вась-

мёра. Перад адвэнтам мы з тыдзень трэніраваліся, каб нашы рытмічныя рухі спадраджалі мелодыю. Без суладдзя, суладных дзеянняў яна не народзіцца. А вы ўпэўнены, што без трэніроўкі патрапілі б у такт?!

— Напэўна ж, не. Але спынімся на іншым. Добрае слова прагучала ў вас — суладдзе. Наколькі мне памятаецца, яно было і ў нашым супрацоўніцтве — навуковым, культурным, грамадскім. Наступная наша сустрэча адбылася ў 1990 годзе, калі вы ад імя брытанскіх навукоўцаў удзельнічалі ў святкаванні пяцісотай гадавіны з часу нараджэння Скарыны. З Мінска мы паехалі ў Полацк, дзе вы выступалі. Дарэчы, свет поўніцца чуткамі, што менавіта тады і там вы пазнаёміліся са сваёй будучай суджанай, аспіранткай Эльвірай...

— Так, выходзіць, Скарына нас зблізіў.

— І як вынік, свет узбагаціўся дзвюма дзяўчынкамі. Памятаю, у ваш чарговы прыезд яны, Алена і Аляксандра, кружыліся ў Скарынаўскім цэнтры ў імправізаваным танцы. Цяпер, мусіць, ужо пасталелі ў школе. А беларускай мовай валодаюць?

— Прынамсі, разумеюць яе.

— А потым, прыгадаю, Скарына зноў “увайшоў” у ваша жыццё. У 1991 годзе, на першым Міжнародным кангрэсе беларусістаў, вы былі як яго актыўны суарганізатар узнагароджаны медалём

Францыска Скарыны. Сталі віцэ-прэзідэнтам асацыяцыі беларусістаў ад імя навукоўцаў Заходняй Еўропы.

— І пачалася наша будзённая праца, больш частыя кантакты. Дарэчы, для будучых даследчыкаў: усё гэта апісана і надрукавана ў зборніках “Беларусіка=

куды ўкладваецца наш “Голас Радзімы”. Вось вам некалькі нумароў для знаёмства.

— Ахвотна вазьму. І перадам у Беларускую бібліятэку імя Францішка Скарыны, дзе я цяпер узначальваю алякунскую раду. І дзе вы, Адам Восіпавіч, не раз працавалі з першакрыніцамі.



Джым Джынглі, прафесар Лонданскага ўніверсітэта

Albaruthenica”, штотомсячніку “Кантакты і дыялогі”.

— А ў апошнім пад сталяй рубрыкай “Надрукавана пра кантакты ў Беларусі і свеце” часта згадваліся вашы водгукі-рэцэнзіі на кнігі, выдадзеныя ў Мінску, асабліва ў спецыяльным кварталніку “The Byelorussian Studies”.

— На вялікі жаль, перастаў ён выходзіць. У англамоўнага чыгача цяпер менш мажлівасцей знаёміцца з навінкамі беларускай навукі і культуры.

— Няхай чытаюць тыднёвік “The Minsk Times”,

— А як там справы выглядаюць сёння?

— Ды як вам сказаць... І добра, і не вельмі. Па-ранейшаму прыязджаюць чыгачы зблізку і здалёку. Гэта ж на сённяшні дзень фактычна адзіная беларуская бібліятэка на ўсю Заходнюю Еўропу. Але ёсць клопаты і з камплектаваннем лонданскай Скарынаўкі новымі мінскімі выданнямі (раней гэта за нашы грошы і з узаемнай выгадай рабіла па выдавецкіх каталогах бібліятэка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, а цяпер, калі не

Дапамога не стане залішняй

Міністэрства па надзвычайных сітуацыях мае намер стварыць валанцёрскі кіналагічны рух.

Кіраўнік кіналагічнай службы Рэспубліканскага атрада спецыяльнага прызначэння МНС Ігар Кракоўскі расказаў, што гэту ідэю мяркуецца рэалізаваць з дапамогай Беларускага спартыўнага кіналагічнага таварыства. Яе сутнасць у тым, што не толькі прафесійныя выратавальнікі-кінолагі, але і добраахвотнікі будуць прымаць удзел у пошуку людзей, якія апынуліся ў розных экстрэмальных становішчах. Людзі, якія маюць навучаных сабак, пры жаданні і наяўнасці пэўных навыкаў змогуць аказаць дапамогу ў ліквідацыі надзвычайных сітуацый і паратунку людзей.

Плануецца, што для пачатку будзе створана некалькі груп кінолагаў-валанцёраў. Гэтыя групы будуць працаваць пад кіраўніцтвам і пры каардынацыі МНС. Ігар Кракоўскі адзначае, што вопыт валанцёрскага кіналагічнага руху шырока выкарыстоўваецца ў многіх краінах свету, у тым ліку ў Расіі, Германіі, Польшчы.

Зберагальнікі памяці

Споўнілася 70 год Нацыянальнаму гістарычнаму архіву Беларусі

Адам Мальдзіс

Калі б не існавала гэтая шаноўная ўстанова (далей НГАБ), не было б і некалькіх маіх вельмі істотных знаходак. Уявіце сабе: пішу ці не самую важную сваю кніжку “На скрыжаванні славянскіх традыцый: Літаратура Беларусі пераходнага перыяду (другая палова XVII–XVIII ст.)” (1980). Хачу даказаць, што наша тагачаснае пісьменства з’яўлялася багатым, калі ўлічваць не толькі творы на беларускай мове, але і на ўсіх літаратурных мовах тагачаснай Беларусі — польскай, лацінскай, царкоўнаславянскай, рускай... А вось рускіх твораў у маім абсягу якраз і няма, бо беларускія землі (Полаччына, Віцебшчына, Магілёўшчына) пачалі ўваходзіць у склад Расійскай імперыі толькі з 1772 года.

Таму з надзеяй іду ў НГАБ (тады Дзяржаўны гістарычны архіў БССР). Там знаходжу звесткі пра першых настаўнікаў рускай мовы, якія прыехалі ў Падзвінне і Падняпроўе з Пецярбурга, Масквы, Кіева, а сярод іх (о радасць!) “Оду, говоренную Иваном Сокольским на открытии Полоцкого главного народного училища” (Сакольскі якраз стаў дырэктарам гэтай навучальнай установы, дзе вучыліся не толькі дзеці шляхты, але і простага люду).

Ода, напісаная ў духу пануючага тады класіцызму, пачынаецца з праслаўлення ведаў, адукацыі, палемікі з французам Русо. А далей ідзе апісанне голаду, які ахапіў у сувязі з няўраджаем Полаччыну:



ВІТАЛЬ ГІЛЬ

*На юношах явилась старость
От почерневших с глады лиц,
Ослабла сила вся и младость
Готовых в брак вступить девиц...*

Мясцовыя багацеі пачалі хаваць збожжа ад народа, ахопленнага адчаем. Але тут на дапамогу новым падданым прыйшла сама імператрыца Кацярыны II. Па Дзвіне са Смаленшчыны пачалі плыць баржы, грузаныя збожжам.

Як бачна з дакументаў, аднадумцам Сакольскага з’яўляўся дырэктар Магілёўскага народнага архіва Самсон Цвяткоўскі, іншыя рускія настаўнікі. Апрача іх спраў я гартаў тады матэрыялы фонду Мінскага дваранскага дэпутацкага сходу з мноствам генеалагічных і геральдычных звестак, якія асабліва цяпер прывабліваюць грамадзян з

Дэманструецца самы старажытны рукапіс архіва канца XIV ст.

Польшчы, Літвы, Францыі, ЗША, Радзівілаўскага фонду, у якім звыш 20 тысяч адзінак захавання. Цяпер апошнія, паводле праекту ЮНЕСКА “Віртуальная рэканструкцыя архіва роду князёў Радзівілаў”, уключаюцца ў адзіны электронны збор з аналагічнымі фондамі Літвы, Польшчы, Расіі і Украіны (а потым, магчыма, і Германіі, Францыі).

І вось пасля доўгага перапынку я зноў у сценах НГАБ — на гэты раз у адносна новым будынку на вуліцы Крапоткіна. Тут для архіўных дакументаў — пастаянны тэмпературны рэжым, адна і тая ж вільготнасць. І, натуральна, ніякіх вокнаў, каб сонечныя промні не разбуралі паперу, пергамент. Разам з іншымі ўдзельнікамі юбілейных урачыстасцяў з нагоды 70-годдзя архіва ўпершыню разглядаю самыя старыя, нават шасцісотгадовай даўнасці,

прывілеі, судовыя акты. Яны сведчаць пра наданне нашым гарадам магдэбургскага права, раскрываюць старонкі біяграфіі Софіі ЮНЕСКА “Віртуальная рэканструкцыя архіва роду князёў Радзівілаў”, уключаюцца ў адзіны электронны збор з аналагічнымі фондамі Літвы, Польшчы, Расіі і Украіны (а потым, магчыма, і Германіі, Францыі).

Пра шматгранную дзейнасць НГАБ, які мае статус навукова-даследчай установы, падрабязна раскажэць не буду. Пра гэта лепш скажэць выдзенае асобнай кнігай апісанне фондаў, пяць выпускаў зборніка “Архіварыус”, два тамы “Гербоўніка беларускай шляхты” і гэтак далей. Падкрэслію толькі, што цяпер у НГАБ — 3 120 фондаў, 1 016 868 адзінак захавання XIV – пачатку XX стагоддзя. І ўсё гэта пра жыццё і справы нашых продкаў, усё гэта старонкі багатай нацыянальнай гісторыі.

Мары, якія здзяйснююцца

Выстава “Адзін свет — адна мара” ў мінскім кінатэатры “Цэнтральны” раскажэ пра тое, аб чым марылі ў дзяцінстве беларускія алімпійскія чэмпіёны

Наведвальнікі ўбачылі дзіцячыя фатаграфіі алімпійскіх чэмпіёнаў (шматлікія здымкі выстаўлены ўпершыню), даведаліся, якімі былі нашы алімпійцы ў пачатку свайго шляху да спартыўных вяршыняў. А побач экспанаваліся “чэмпіёнскія” фатаграфіі, зробленыя, калі алімпійскія мары ўжо спраўдзіліся.

Вось Марына Лобач — алімпійская чэмпіёнка па мастацкай гімнастыцы, любіміца фатографу — на здымку са стужкай падчас спаборніцтваў. А побач фатаграфія — пухленькая дзяўчынка, у якой ледзь угадваецца будучая сусветная вядомая спартсменка. “Я марыла танцаваць пад прыгожую музыку і пры гэтым жадала быць у цэнтры ўвагі. Усё і сумяцілася ў мастацкай гімнастыцы”, — прыгадвае знакамітая спартсменка.

Аляксандр Раманькоў на дзіцячай фатаграфіі сярод іншых дзяцей з рапірамі “другі злева”. На суседнім здымку — таксама з

рапірай, але тая ўжо гнецца пад цяжарам медалёў.

На выставе былі прадстаўлены фатаграфіі алімпійскай чэмпіёнкі па фехтаванні Алены Бяловай, алімпійскай чэмпіёнкі па грэблі Алены Хлопцавай, алімпійскага чэмпіёна па грэблі Уладзіміра Раманоўскага, алімпійскай чэмпіёнкі па баскетболе Таццяны Белашапкі.

Экспанаваліся таксама фатаграфіі-пераможцы фотаконкурсу аб спорце і здаровым ладзе жыцця. На іх — дзеці, якія (як некалі алімпійскія чэмпіёны) цяпер робяць свае першыя крокі да Алімпу. Можа быць, гадоў праз 20-30 побач з іх дзіцячымі фатаграфіямі таксама з’явіцца “чэмпіёнскія” здымкі. А можа, дзеці не стануць чэмпіёнамі Алімпійскіх гульняў, але будуць добрымі ўрачамі, педагогамі, юрыстамі... Важна, каб адносіны да жыцця і мэты былі ў іх чэмпіёнскімі, лічаць арганізатары экспазіцыі.



У атацы — Аляксандр Раманькоў

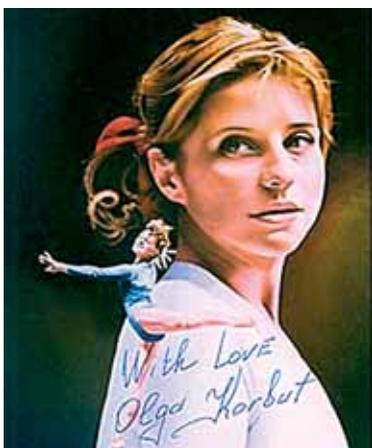
АЛІМПІЙСКАЯ ХРОНІКА

Яны былі першымі

У разгары Алімпійскай гульні ў Пекіне. Не першы раз беларускія спартсмены выступаюць на Гульнях нацыянальнай камандай. А як было раней?

У савецкі час, зразумела, нашы спартсмены змагаліся за медалі ў агульнай камандзе СССР. Але ці ўдзельнічалі беларусы і ўраджэнцы беларускіх зямель у Гульнях у канцы XIX і пачатку XX ст.?

Адказ на гэтыя пытанні дае публікацыя Уладзіміра Хільмановіча ў штотыднёвіку “Ніва”, які выдаецца ў Беластоку (Польшча). У іх прыводзяцца вельмі цікавыя звесткі. Аказваецца, напрыклад, што наш суайчыннік Зыгмунт Мінэйка, ураджэнец вёскі Балванішкі (цяпер Зялёны Бор Ашмянскага раёна), быў нават адным з асноўных арганізатараў першых Алімпійскіх гульняў новага часу ў Афінах (1896). Удзельнік паўстан-



Гімнастка Вольга Корбут

ня 1863 года, аўтар мемуараў “3 тайгі пад Акропаль”, ён тады ўзначальваў у Грэцыі дэпартамент грамадскіх прац, як інжынер кіраваў будаўніцтвам алімпійскіх аб’ектаў. Пісаў пра Гульні артыкулы для афінскіх газет. Новая Элада высока ацаніла заслугі нашага суайчынніка: у 1910 годзе яе парламент

прысвоіў яму званне ганаровага грамадзяніна краіны. Унук 3. Мінэйкі Андрэас Папандрэу, які доўгі час быў прэм’ер-міністрам Грэцыі, падтрымліваў алімпійскі рух.

Наколькі ўдалося ўстанавіць, першым нашым суайчыннікам, які непасрэдна ўдзельнічаў у сусветных Алімпійскіх гульнях, быў ураджэнец Гродна Караль Румель. У 1912 годзе ён увайшоў у склад расійскай каманды на Гульнях у Стакгольме. Быў рэальным прэтэндэнтам на адзін з медалёў за пераадоленне перашкод на кані, але пры апошнім бар’еры не па сваёй віне ўпаў, атрымаў цяжкія траўмы і ў выніку заняў толькі 31 месца. Кароль Швецыі Густаў V, які ўважліва сачыў за драматычным выступленнем вершніка, загадаў вырабіць для яго дадатковы залаты медаль. Узнагарода была ўручана ў шпіталі. А ў 1928 годзе Румель, ужо як прадстаўнік Польшчы, стаў

бронзавым прызёрам у камандным трохбор’і ў Амстэрдаме. У другую сусветную вайну алімпіец удзельнічаў у баях з фашыстамі, прайшоў два канцлагеры. Пасля вайны жыў у Польшчы, у Сопаце.

Аднак першы алімпійскі медаль для даваеннай Польшчы здабыў Адам Крулікевіч, таксама ўраджэнец Гродна. У Парыжы (1924) ён стаў трэцім у спаборніцтвах па пераадоленні перашкод на кані. Ездзіў на Гульні ў Берлін (1936) як прадстаўнік Польшчы і стралок Міхаіл Вярсоцкі, ураджэнец Гальшанаў. Потым ён вярнуўся на радзіму, працаваў ветэрынарам. Пахаваны ў 1976 годзе на гальшанскіх могілках.

У алімпіядзе 1948 года ўдзельнічаў дзесяціборац Вітальд Гярута з Гродна, потым трэнер нацыянальнай польскай каманды. Ураджэнец Ваўкавыска Юрый Кавалеўскі выступаў у 16-гадовым

узросце на рымскай Алімпіядзе 1960 года (15-е месца па скачках у вадзі). Знакамітая польская валеібалістка Ядвіга Марка-Ксянжкова, родам з Зэльвы, прынесла сваёй камандзе бронзавы медаль у Токіо (1964).

А ў складзе каманды СССР выступалі Васіль Хмялеўскі, Юрый Сапега. Першы з іх вырас у Шчучыне, на Мюнхенскіх гульнях (1972) выйграў бронзавы медаль. Серабро ў Сеуле (1988) у складзе зборнай СССР па валеіболу заваяваў ураджэнец Гродна Ю. Сапега.

І, вядома ж, у памяці ўсіх легендарная Вольга Корбут. Яе жыццё, пачатак гімнастычнай кар’еры таксама звязаны з Гроднам, горадам, які па колькасці алімпійскіх медалёў, атрыманых ураджэнцамі, можа прэтэндаваць на адно з вядучых месцаў не толькі ў Беларусі, але і ва ўсходнеславянскім рэгіёне.

Скарбы Косаўскага палаца

Расійскія манеты пачатку XIX стагоддзя — дзве сярэбраныя і сем медных — знайшлі студэнты Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С.Пушкіна падчас археалагічных раскопак у Косаўскім палацы (Івацэвіцкі раён). Знойдзены таксама фрагменты быту, інтэр'ера некалі ўнікальнага палаца, у тым ліку дэталі сталовых сервізаў, каміннай кафлі.

Ганна Калеснікова

Што датычыцца манетаў, то яны знойдзены пры абследаванні фундамента аднаго з флігеляў палаца. На думку спецыялістаў, гэта так званы сакральны скарб, які па традыцыі замуроўваўся пры закладцы новага будынка.

Косаўскі палац — унікальны ўзор неагатычнай архітэктуры і мастацтва XIX стагоддзя. Сваю гісторыю ён вядзе з 1838 года. Тады буйны прамысловец граф Пуслоўскі вырашыў пабудаваць палац па праекце французскага дойліда. Унікальны ў Еўропе палацава-замкавы комплекс уражваў характарам да сярэдзіны XX стагоддзя: арачныя вокны, паркавыя тэрасы... Усяго ў палацы было 132 пакоі і зала, кожны з іх меў сваё прызначэнне і аздабленне. Вежы ўзвылі па колькасці месяцаў у годзе. Галоўнай адметнасцю быў парадны пакой са шкляной падлогай над вялізным акварыумам: пад нагамі ў гасцей плавалі сотні экзатычных рыбак... На жаль, усе каштоўнасці па-



У Косаўскага палаца цяпер ёсць будучыня

лаца, а таксама ўнікальны сад, які налічваў амаль 150 відаў раслін, з часам былі страчаны. Да нашых дзён захаваліся толькі вонкавыя сцены, якія працягваюць уражваць сваімі памерамі і экзотыкай

дэкаратыўных элементаў.

У 2008 годзе Косаўскі палацава-паркавы ансамбль зацверджаны ў якасці рэспубліканскага прыярытэтнага аб'екта на правадзенне рэстаўрацыі. Архітэктарам

трэба будзе літаральна адрадыць унікальны палац. Па плане тут будзе створаны гасцінічна-турысцкі комплекс. Першая чарга адноўленага палаца павінна быць здадзена да 2011 года.

Унікальны экалагічны калідор

Заказнік рэспубліканскага значэння "Прастыр" прызнаны часткай трансмежнай Рамсарскай тэрыторыі ў Палескім рэгіёне "Стаход-Прыпяць-Прастыр".

Заказнік "Прастыр" размешчаны побач з рэгіянальным нацыянальным паркам Украіны і аднайменным Рамсарскім угоддзем "Прыпяць-Стаход". Сумесна яны ўяўляюць з сябе адзін з

буйнейшых у Еўропе комплексаў поймавых лугоў і балотаў. Гэта — буйны рэзерват біялагічнай разнастайнасці водна-балотных відаў раслін і жывёл. Да таго ж названыя прыродныя аб'екты — важны міждзяржаўны экалагічны калідор адзінай еўрапейскай экалагічнай сеткі.

Каб зберагчы ўнікальныя якасці гэтых заказнікаў "Прастыр" і каардынаваць прыродаахоўную

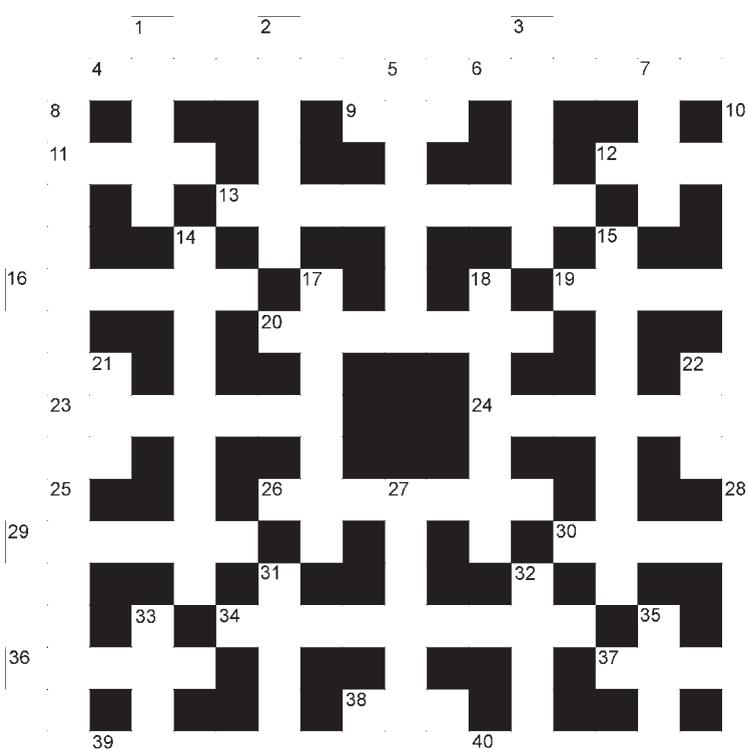
дзейнасць Беларусі і Украіны, Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Беларусі і Міністэрства аховы навакольнага прыроднага асяроддзя Украіны звярнуліся ў Сакратарыят Рамсарскай канвенцыі з прапановай: стварыць трансмежную водна-балотны ўгоддзі "Стаход-Прыпяць-Прастыр". І гэтая прапанова была падтрымана.

Даведка ГР. Канвенцыя аб

водна-балотных угоддзях, якія маюць міжнароднае значэнне ў якасці месцапражыванняў вадаплаўных птушак (Рамсарская канвенцыя), была падпісана 2 лютага 1971 года ў іранскім горадзе Рамсар. Беларусь далучылася да дакумента ў 1999 годзе. Цяпер бакамі дамовы з'яўляюцца 157 краін. У Рамсарскі спіс уключана больш за 1700 водна-балотных угоддзяў па ўсім свеце.

КРЫЖАВАНКА

У калейдаскопе імён і падзей



Па гарызанталі:

4. Вынаходнік дынаміту і бяздымнага пороху. 6. Кіраўнік універсітэта. 9. Шарль Французскі паэт і вучоны XIX ст., якому першаму прыйшла ідэя стварэння фанографа. 11. Узнагарода пераможцу ў вынаходніцтве, спартыўным спаборніцтве і інш. 12. Геніяльны расійскі фізік і электратэхнік, вынаходнік радыё. 13. Імя першай у свеце жанчыны-касманаўткі. 16. Адзін з відаў паэтычнага іншасказання. 19. Лазар Прозвішча манаха, які ў 1404 годзе ўстанавіў першы вежавы гадзіннік на маскоўскім Крамлі. 20. Італьянскі вучоны, першы стваральнік тэлескопа, адкрыў горы на Месяцы, плямы на Сонцы і інш. 23. Мянуська Радзівіла Мікалая Крыштафа, падарожніка. 24. Геадэзічны прыбор. 26. Нямецкі манах, які паэзія стаў папай Сільвестрам II. Вынаходнік першага механічнага гадзінніка (996 г.) 29. Славянская Першы падручнік для пачатковай школы, які выдаў у 1574 г. друкар Іван Фёдарав. 30. Самая буйная ў свеце драпежная птушка. 34. Урадженец Гродзеншчыны. Даследчык Паўночнага Ледавітага акіяна. У складзе экспедыцыі першым прайшоў па Паўночным марскім шляху. 36. Еўрапейская краіна, адзіная ў свеце, дзе ўстаноўлена бронзавая статуя свінні з пара-

сятамі. 37. Марка Венецыянскі падарожнік, які ўпершыню прывёз з Усходу рэцэпт вырабу марожанага. 38. Хваёвы лес на пясчанай глебе. 39. Барыс Рускі навуковец, які ў 1911 г. здзейсніў першую ў свеце тэлевізійную перадачу. 40. Трапічная і субтрапічная расліна, з якой у КНР пабудаваны самы доўгі ў свеце мост цераз раку.

Па вертыкалі:

1. Расійскі вынаходнік, які з'яўляецца аўтарам першага ў Расіі гукавога кіно. 2. Расійскі вынаходнік, стваральнік першай у Расіі друкарскай машыны. 3. Адно з імёнаў лекаркі Русецкай, адной з першых на Беларусі жанчын-падарожніц. 5. Адна з самых папулярных у Беларусі страў. 7. Самы старажытны на Зямлі лічыльны інструмент. 8. Азіяцкая краіна, у якой існуе самы старадаўні ў свеце нацыянальны гімн. 10. ... Крукоўская. Дзявочае прозвішча першай у свеце жанчыны-прафесара, матэматыка. 14. Казімір

Адказы на крыжаванку

1. Шорын. 2. Алізеў. 3. Рэпа. 4. Нобель. 5. Дранік. 6. Яноў. 7. Авак. 8. Японія. 9. Корвін. 10. Корвін. 11. Шорын. 12. Доўга. 13. Мусіна. 14. Доўга. 15. Сербія. 16. Сівал. 17. Салавей. 18. Бернарды. 19. Сербія. 20. Галілей. 21. Мір. 22. Ціц. 23. Азімаў. 24. Ніволь. 25. Азімаў. 26. Іербэрт. 27. Бяляцкі. 28. Доўга. 29. Радзіма. 30. Кан. 31. Ганна. 32. Чкалаў. 33. Біро. 34. Вішніцкі. 35. Іоў. 36. Данія. 37. Пола. 38. Бор. 39. Радзіма. 40. Вавоў.

Лявон Целеш

Стануць бліжэй да нашчадкаў

Памятную манету, прысвечаную вядомаму беларускаму мастаку Івану Хруцкаму, маюць намер выпусціць Нацыянальны мастацкі музей Беларусі сумесна з Нацыянальным банкам.

Дырэктар музея Уладзімір Пракапцоў паведаміў, што гэты праект плануецца прымеркаваць да 200-гадовага юбілею мастака, які будзе адзначацца ў 2010 годзе. Уладзімір Пракапцоў таксама адзначае, што на пачатку 2009 года ў музеі з'явіцца экспазіцыя работ беларускіх класікаў Вітольда Бялыніцкага-Бірулі, Станіслава Жукоўскага і Івана Хруцкага. У ёй будуць прадстаўлены ўнікальныя творы гэтых мастакоў, якія нарадзіліся ў Беларусі, але вучыліся і працавалі ў Расіі.

У Дар'і — голас-дар!

Сяргей Кажэмякін

Дар'я Бялясава, школьніца з горада Горкі Магілёўскай вобласці, заваявала Гран-пры ў намінацыі "солавакал" на XIII Міжнародным фестывалі эстраднай творчасці "Зорны Крым".

У фестывалі ўдзельнічала больш за 500 юных талентаў з Беларусі, Казахстана, Малдовы, Расіі, Украіны і іншых краін ва ўзросце ад 4 да 20 гадоў. Яны спаборнічалі ў такіх намінацыях, як салісты, шоу-групы, танцавальныя калектывы, тэатры мод. Цэлых шэсць дзён доўжыліся выступленні, а пераможцаў вызначала прадстаўнічае журы.

Дарэчы, Гран-пры былі ўдасюены толькі двое ўдзельнікаў: Дар'я Бялясава і харэаграфічны калектыв з Украіны.